

انسان، جانشین خدا

انسان کامل از نگاه اسلام و دانشوران غرب

نگاشته:

دکتر حسین گلی

دکتر علیرضا کاوند

www.ketab.ir

سرشناسه: گلی، حسین، ۱۳۵۵ -

عنوان و نام پدیدآور: انسان جانشین خدا: انسان کامل از نگاه اسلام و دانشوران غرب /
مگلشته حسین گلی. علیرضا کاوند بروجردی.

مشخصات نشر: تهران: بادبادک، ۱۳۸۹. مشخصات ظاهری: ۱۹۱ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۸۱۷۰۱۸-۸ - ۹۷۸-۶۰۰-۵۸۱۷۰۱۸-۸ وضعیت فهرست‌نویسی: فینا

موضوع: انسان (اسلام) - جنبه‌های قرآنی. شناسه افزوده: کاوند بروجردی. علیرضا.

رده‌بندی کنگره: ۴۴۱۴۸۹ ک الف/۱۰۲ BP رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۱۵۹

شماره کتابشناسی ملی: ۲۱۶۸۷۸۴

انسان، جانشین خدا

انسان کامل از نگاه اسلام و دانشوران غرب

مؤلفان: دکتر حسین گلی، دکتر علیرضا کاوند

مدیر تولید: حسن ساسانی؛ ناظر چاپ: مجتبی طلوعی جدی

لیتوگرافی: سحرگرافیک؛ چاپ و صحافی: مرسدس

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۰؛ تیراژ: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۸۱۷۰۱۸-۸ - ۹۷۸-۶۰۰-۵۸۱۷۰۱۸-۸

آدرس: تهران، خ. انقلاب، خ ۱۲ فروردین، خ. وحید نظری غربی، طبقه ۲، واحد ۹

۶۶۹۷۵۰۳۵ - ۶۶۹۷۰۸۸۲

زندگی نامه شهید «حجه الاسلام نعمت الله پیغان»

در پنجم آبان ماه ۱۳۵۴ در خانواده مذهبی و شیفته اهل بیت علیهم السلام فرزندی در شهرستان زابل پا به عرصه وجود گذارد که به شکرانه نعمت ولادتش نام «نعمت الله» بر او نهاده شد. وی در دامن پرمهر مادری مقید و پدری متعبد رشد کرد و دوران ابتدایی را در دبستان شهید چمران و تحصیلات راهنمایی را در مدرسه شهید باهنر زابل سپری نمود، آن گاه به سبب این که با اندیشه دین باوری و صبغه ولایت گرایشی در آمیخته بود، وارد حوزه علمیّه امام صادق (ع) «مرحوم آیت الله شریفی» زابل شد تا با فراگیری علوم و بسط معارف اسلامی بتواند به تدریج به اشاعه فرهنگ و شعائر الهی بپردازد. به همین سبب پس از اتمام دروس مقدماتی، برای ادامه تحصیل در سطوح عالی حوزه و گسترش معارف اهل بیت، حجره نشینی در بارگاه عرشی هشتمین منظومه امامت و ولایت رضوی (ع) را برگزید و مدت هشت سال در حوزه علمیه مشهد الرضا (ع) زانوی تلمذ بر زمین ادب نهاد و همزمان با توفیق در گذراندن سطوح عالی، در سال ۱۳۷۴ به دانشگاه علوم اسلامی رضوی نیز راه یافت و موفق به اخذ درجه کارشناسی علوم قرآن و حدیث گردید. در کنار تهذیب نفس و توجه به رشد فضایل معنوی، عشق به فراگیری دانش و معرفت الله چنان در وجودش شعله برمی کشید که لحظه ای در بستر آرامش نیاسود و در ۱۳۷۹ برای کسب فیض از مکتب باقر العنوم (ع) و ادامه تحصیل در سطح خارج فقه و اصول،

عزم آستان بوسی حضرت معصومه (سلام الله علیها) را نمود و به دارالمؤمنین قم عزیمت کرد و به موازات تکمیل دروس در حوزه علمیه، به سال ۱۳۸۲ درمقطع کارشناسی ارشد علوم حدیث با گرایش کلام و عقاید اسلامی در دانشکده علوم حدیث شهر ری به ریاست آیت الله ری شهری پذیرفته شد و فضیلت دانش اندوزی را زیور جان نمود. اراده مبتنی بر نشر علوم و تبلیغ و ترویج فضائل اهل بیت علیه السلام در میان شیفتگان ائمه معصومین (علیهم السلام) موجب شده بود تا این روحانی وارسته و با تقوا، در کسوت خادم آل عبا بارها زاد راه سفر بر گیرد و با همکاری نهادهای نمایندگی ولی فقیه در سپاه و دانشگاهها و سازمان تبلیغات اسلامی، در دورترین مناطق میهن، خدمت به فرهنگ و اندیشه اسلام را سرلوحه زندگانی سراسر خلوص و ایثار خویش قرار دهد. در وی علاوه بر بیان احکام و معارف الهی، مدرسی برجسته، خطیبی توانا و پژوهنده ای خلاق و آفرینش گر نیز به شمار می آمد که در این راستا به درج پژوهش های ایشان در نشریات، از جمله فصلنامه علوم سیاسی و نگارش رساله سطح سوم در حوزه علمیه و کارشناسی ارشد علوم حدیث می توان اشاره کرد. ایشان چنان مغروق در توفیقات حضرت ذوالجلال بود که گویی آن رب جلیل هجران بنده مخلص خود را برنتافت و در آخرین مأموریت این دانشجو و روحانی والامقام که به منطقه سیستان می رفت در شامگاه بیست و پنجم اسفند ۱۳۸۴ در حالی که جان بی قرارش را به شهود حضرت جانان سپرده بود در شهادتگاه تاسوکی به همراه دیگر گلبرگ های خونین

عاشورایی به دست گروهی متعصب و جاهل و عوامل صهیونیسم استکبار پرپر شد و با اهدای خون تابناکش به آستان عاشورائیان کربلا، شهادت نامه خونین خویش را با این جمله -ولا و مرادش علی بن ابی طالب (علیه السلام) که: «الحیاه فی موتکم قاهرین، والموت فی حیاتکم مقهورین» امضاء کرد.

تاسوکی همان نقطه ۱۱۰ کیلومتری جاده زابل - زاهدان است که فاجعه تروریستی تاسوکی در ۲۵ اسفندماه ۸۴ در آن منطقه رخ داد و وهابیان مسلح گروه تروریستی عبد المالک ریگی، ۲۳ تن از هموطنانمان را در حالی که دستان و چشمان آنها را بسته بودند به شهادت رساندند.

در این میان آنچه جلب توجه می کند معلمان و دانش آموزانی هستند که همچون دیگر شهیدان مظلومانه و بدون هیچ گناهی به شهادت رسیده اند، همچون شهید بیغان، واعظی، قویدل، کیخاها و ...

اما معلم تاسوکی کیست؟ شهید حجه الاسلام و المسلمین نعمت الله بیغان یکی از آن معلم هاست. این شهید بزرگوار که دانشجوی مکتب اهل بیت (دانشکده علوم حدیث) بود در شب حادثه تروریستی تاسوکی، آن افراد مسلح را که در لباس دوست (!) بودند، امر به معروف می کند و به سان معلمی فداکار آنها را از خطا و گناه باز می دارد، و می گوید شما اگر مامور دولت جمهوری اسلامی هستید نباید با مردم این گونه رفتار کنید. این رفتار شما مناسب نیست. اما آنها حرف معلم را گوش نمی کنند و گلوی آن شهید عزیز را می برند.

در کدامین مسلک بیان شده که باید گلوی افراد را به خاطر نصیحت و ارشاد برید. در نگاهی به تاریخ به نظر می رسد این مسلک یزیدان باشد، زیرا آنها گلوی امام حسین (ع) را بریدند و بر سر نیزه کردند، حال بار دیگر به کدامین گناه بهترین فرزندان کشته شدند؟

اگر در مراسم اولین سالگرد شهدای تاسوکی در گلزار شهدای حضرت رسول اکرم (ص) حضور پیدا کرده باشید، می توانید به یاد بیاورید یا شاید متن منتشره را خوانده باشید که دختر شهید پیغان در متنش آورده:

«یکسال از آن شب تلخ گذشت، شبی که معصومه خواهر کوچکم بی قراریش را با گریه نشان می داد ... معصومه سه ماهه هم مثل من می داند پدر به سفر رفته». بوجود آورندگان فاجعه تاسوکی گفتند ما به کاروان مسئولین حمله کرده ایم، براستی! معصومه سه ماهه رهبر کاروان مسئولین بود؟ کدام مسئول؟

حجه الاسلام دهقان می گوید:

در طی مدت چند سال متوالی که شهید نعمت الله پیغان برای تبلیغ علوم دینی به شهر زابل می آمدند، گاهی هم به نزد من می آمدند، نه بخاطر اینکه کاری داشته باشد، تنها برای تجدید دیدار! از او در خلال صحبت ها می پرسیدم که کدام منطقه را برای تبلیغ انتخاب نموده و او منطقه ی ... را عنوان می نمود، من متوجه شده بودم که ایشان محروم ترین منطقه را برای تبلیغ و اشاعه فرهنگ اسلامی برای خود برگزیده است، البته نباید این نکته را فراموش کنیم که ایشان از طلبه های

ممتاز و نمونه و برخوردار از تحصیلات بالا بودند و انتخاب یک منطقه محروم برای او نشان دهنده ارزش والا و خلوص و قصد قربه الله بود و اخلاص واقعی در کارش را به اثبات می رساند.

در مراحل بعدی حضور وی باز هم می دیدم که یا همان منطقه گذشته را انتخاب نموده یا منطقه ی محروم دیگری را. مناطقی که شهید در آن جا حضور داشته، در حال حاضر فعال ترین مساجد و هیات های مذهبی را داراست که در چند سال اخیر به همت ایشان روند رشدی سابقه ای را پشت سر گذاشته است^۱.

^۱ . برگرفته از سایت «شهدای ناموکی» با اندکی تصرف

فهرست مطالب

چکیده

مقدمه

فصل اول

الف) بررسی معنای لغوی واژه «خلیفه»

ب) اهمیت بحث خلافت

فصل دوم

دیدگاهها و نظریات

۱- مراد از «خلیفه»

الف) آدم (علیه السلام)

ب) آدم (علیه السلام) و ذریه او

ج) فرزندان و ذریه آدم (علیه السلام)

د) آدم (علیه السلام) و همه انبیای دیگر

نظر برگزیده

۲- مراد از «خلافت»

الف) جانشینی پیشینیان حضرت آدم (علیه السلام)

۱- جانشین فرشتگان

۲- جانشین جنیان

۳- جانشین انسانهای پیشین

ب) جانشینی از خداوند

ج) جانشینی بنی آدم از یکدیگر

نظر برگزیده

۳- چگونگی پی بردن فرشتگان به خونریزی و فساد خلیفه در زمین

نظر برگزیده

فصل سوم

۱- مفهوم خلافت الهی آدم (علیه السلام) و ذریّه او

۲- درجات خلافت الهی

۳- تاریخچه کاربرد تعبیر «انسان کامل»

توضیحی درباره لفظ «کامل»

فصل چهارم

۱- انسان کامل از نگاه برخی عالمان مسلمان

۱-۱- انسان کامل از نگاه امام خمینی (ره)

۱-۲-۱- نظریه عرفانی ولایت در عرفان امام خمینی

۱-۲-۲- رابطه ولایت عرفانی و ولایت فقهی

۱-۲-۳- نشانه های انسان کامل از منظر ایشان

۲-۱- انسان کامل از نگاه شهید مطهری

۱-۳- انسان کامل از نگاه ملاصدرا

۱-۴- انسان کامل از نگاه ابن عربی

۱-۵- انسان کامل از نگاه «جیلی»

۱-۶- انسان کامل از نگاه «عزیزالدین نسفی»

۱-۷- انسان کامل از نگاه اقبال لاهوری

۱-۸- انسان کامل از نگاه مولوی

۱-۹- انسان کامل از نگاه شمس تبریزی

۱-۱۰- انسان کامل از نگاه حافظ

۱-۱۱- انسان کامل از نگاه «احمد غزالی»

۲- انسان کامل از نگاه دیگر شخصیت‌های مشهور جهان

۲-۱- انسان کامل از نگاه زرتشت

۲-۲- انسان کامل از نگاه لائوتسه

۲-۳- انسان کامل از نگاه کنفوسیوس

۲-۴- انسان کامل از نگاه «اریک فروم»

۲-۵- انسان کامل از دیدگاه «ابراهام مزلو»

۲-۶- انسان کامل از نگاه «هربرت اسپنسر»

۲-۷- انسان کامل از نگاه «گوردون آلپورت»

۲-۸- انسان کامل از نگاه «کارل راجرز»

۲-۹- انسان کامل از نگاه «کرکگور»

جمع بندی

۳- کمال انسان در عرفان

۴- ضرورت وجود انسان کامل

۵- انسان کامل از منظر اسلام

نتیجه

منابع

کتاب و مقالات نویسندگان

چکیده

در این کتاب سعی بر آن است تا مفهوم واژه مرکب «انسان کامل» مورد بررسی قرار گیرد؛ واژه خلیفه که در آیه ۳۰ سوره مبارکه بقره^۲ به کار رفته در لغت به معنای کسی است که جای شخصی دیگر می‌نشیند. این آیه جایگاه انسان را در نظام آفرینش و ارزش و مقام او را بیان می‌کند. مراد از «خلیفه» در این آیه، حضرت آدم (علیه السلام) و ذریه او هستند. مقصود از خلافت، خلافت و نمایندگی آدم (علیه السلام) و یا فرزندان او از خداوند است؛ خداوند به فرشتگان گفته بود که از فرزندان این آدم کسانی خواهید آمد که فساد و خونریزی می‌کنند و آنان از خداوند خواستند تا حکمت آفرینش آدم را بفهمند. از سوی دیگر قبل از حضرت آدم (علیه السلام) موجودات دیگری زندگی می‌کرده‌اند؛ آنان فساد کردند و خداوند ملائکه را فرستاد تا آنان را برانند و خود به جایشان سکونت پیدا کنند.

اندیشمندان اسلامی برآنند که خداوند خواسته روی زمین موجودی بیافریند که نماینده او باشد، صفاتش پرتوی از صفات پروردگار و مقام و شخصیتش برتر از فرشتگان باشد؛ خواست او این بوده که تمامی زمین و نعمتهایش را در اختیار چنین انسانی بگذارد تا درجهت کمال از آن بهره برد. از منظر عالمان مسلمان، خلافت

^۲ وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ (و چون پروردگار تو به فرشتگان گفت من در زمین جانشینی خواهم گماشت [فرشتگان] گفتند آیا در آن کسی را می‌گماری که در آن فساد انگیزد و خونها بریزد و حال آنکه ما با ستایش تو [تو را] تنزیه می‌کنیم و به تقدیس می‌پردازیم فرمود من چیزی می‌دانم که شما نمی‌دانید)

إلهی درجات گوناگونی دارد که بالاترین درجه آن همان «انسان کامل» است که انبیاء و ائمه (علیهم السلام) در این رتبه‌اند. در میان دارندگان مقام «انسان کامل» برخی مصداق کامل و برخی مصداق اکمل و اتم هستند که حضرت محمد (صلی الله علیه و آله) مصداق اکمل انسان کامل است و پس از او ائمه (علیهم السلام) هستند؛ دیگر انبیای إلهی، مصداق کامل مقام «انسان کامل» هستند. اندیشمندان غیر مسلمان نیز تعبیر جالبی در مورد انسان کامل دارند اما پر واضح است که سیمایی که غیر مسلمانان از انسان کامل ترسیم کرده‌اند، به جامعیت و زیبایی سیمای انسان کامل از مظهر اسلام و علمای مسلمان نمی‌رسد.

کلید واژه‌ها:

خلیفه، خلافت، خلافت الاهی، پیشینیان، فرشتگان، مظهر خدا، انسان کامل